

'Un cafè', l'últim conte inèdit de Mercè Rodoreda

Un cafè" és un conte inèdit de Mercè Rodoreda, possiblement el darrer que va escriure, del qual hi ha dues versions —una d'elles inacabada—, que forma part del Fons Rodoreda, que es troba a l'Institut d'Estudis Catalans. Malgrat no portar el conte cap data, hi ha unes referències cinematogràfiques que demostren clarament que el conte va ser escrit l'any 1982 o, cosa més improbable, a inicis del 1983, perquè Rodoreda va morir el mes d'abril de 1983, després d'una ràpida malaltia. No sabem si amb aquest conte Mercè Rodoreda pensava iniciar un nou recull, però en tot cas assenyalava el seu permanent lligam amb l'escriptura.

De fet, les referències són la pel·lícula *Fitzcarraldo*, de Werner Herzog, i *Missing*, de Costa Gavras, ambdues de l'any 1982. Molt atreta pel cinema, aquest conte deixa constància que Mercè Rodoreda el freqüentava els darrers anys de la seva vida, i que s'interessava per pel·lícules poc convencionals, com és el cas de *Fitzcarraldo*, protagonitzada per l'inquietant Klaus Kinski.

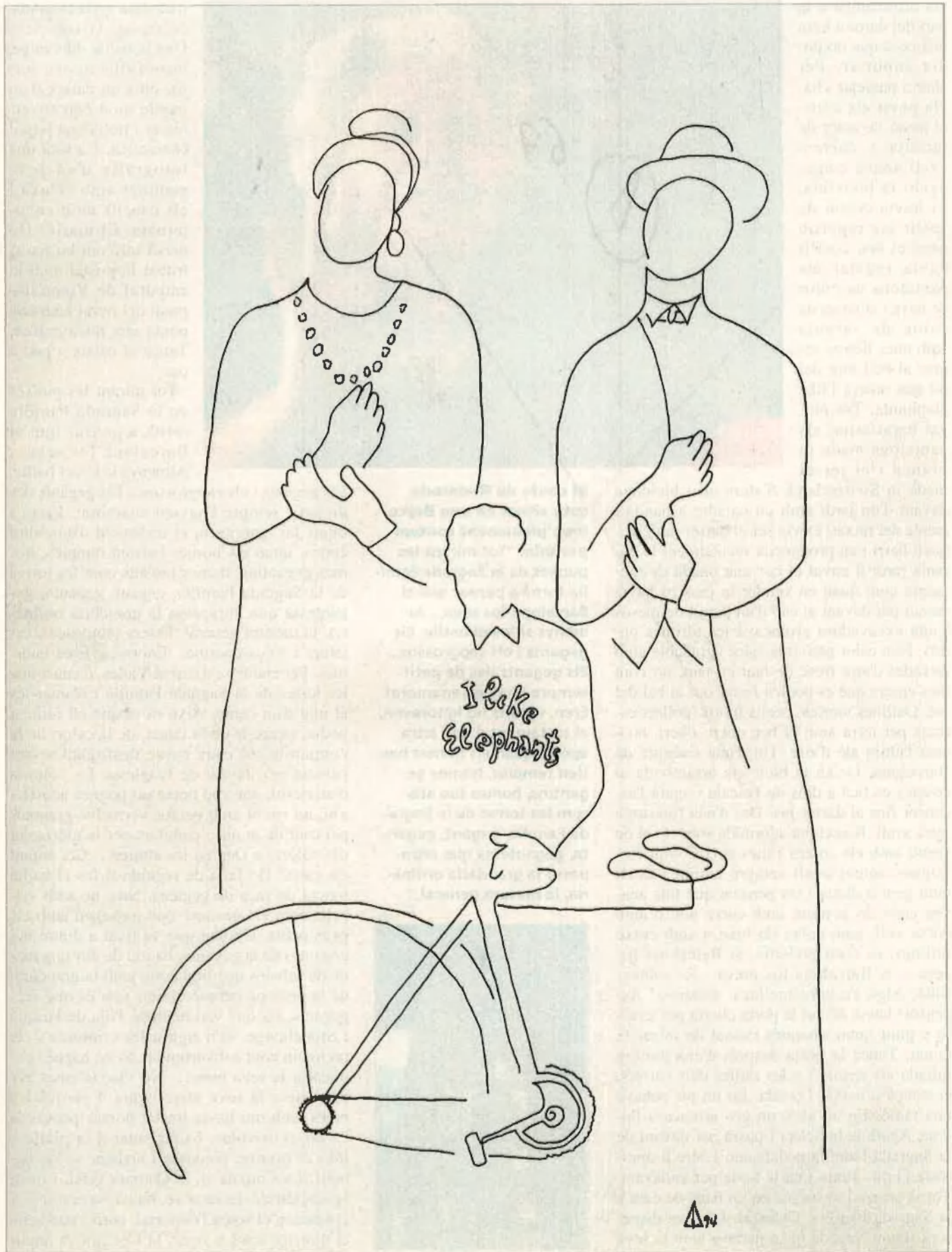
El conte, situat en una Barcelona plenament contemporània —on fins i tot es posen en relleu els perills que els nous temps arrosseguen—, però on també s'esmenta amb nostàlgia la ciutat del passat, té com a protagonista un home que ens recorda el narrador de "Va passar a Caux", del recull *La meva Cristina i altres contes*, un home tímid, que ni tan sols s'atreveix a declarar-se a la dona que estima, però amb una intensa —i de vegades divertida— vida interior, com esdevé amb la majoria de personatges rodoredians. Autora molt lligada a la ciutat de Barcelona, en aquest conte ho continua demostrant, i en ell assolix un gran relleu un dels monuments més característics i permanentment polèmics de la ciutat, la Sagrada Família. **Carme Arnau**

* * *

'Un cafè'. La seva mare reia molt però ell sempre havia sabut que era una persona bàsicament trista, que patia per tot. Viví a casa d'una mare i filla alemanyes, en un pis propietat d'elles en el carrer de les Camèlies. A la vora d'on havia tingut la torre que al cap

**EL TEMPS
reproduceix
en exclusiva un
conte inèdit de
l'escriptora Mercè
Rodoreda, potser
l'últim, que va
escriure pocs
mesos abans de
morir al 1983.
Ambientat a
Barcelona, i
clarament inspirat
pel cinema, *Un
cafè* —que
acompanyem
amb una
introducció de
l'estudiosa
rodorediana
Carme Arnau i un
dibuix d'Andreu
Alfaro fet
expressament per
a l'ocasió— ens
mostra
personatges amb
una gran vida
interior.**

de dos anys de la mort del seu pare... anava carrer Alegre avall. Hi havia baladres de flor doble rosa pàl·lid, alts, són verinoses, no toquis les flors i ell obeïa a la seva mare i mirava les flors dels baladres mig d'esquitllentes, passava de llarg i de pressa quan havia d'anar a donar l'aigua del comptador perquè s'omplissin els dipòsits del terrat. Els baladres com totes les plantes si són ben tractats, fan goig. La casa queia. S'aixecaven rajoles, el safareig s'embussava a cada dos per tres... on devia haver anat a parar aquell filferro gruixut amb un manyoc de nusos al capdavant que servia per ficar al forat del desguàs i burxa que burxa fins que l'aigua feia gluc-gluc i comença a lliscar avall del forat. L'hauria hagut de guardar com a record. No li quedava cap record de la casa venuda fora de la seva memòria que s'anava a morir qui sap per quins racons qui sap per quines esteses de vida petita, de poca vida. Ell havia tingut poca vida. Això ho sabia de sobres. Hauria volgut ser algú i que la seva mare pogués dir el meu fill, amb orgull. Amb la seva dispesera de vegades quan la volia espaterrar li parlava del Faust, un dels llibres més bonics que hi havia a la biblioteca del seu pare... I la senyora alemanya l'escoltava, ell creia que meravellada, en realitat amb una dosi d'educació que li anava amargant la boca i havia d'acabar després dels seus discursos literaris anant a rentar-se les dents. L'havia deixada morta quan, en començar les vacances, li havia anunciat que anava a passar una setmana a casa d'uns seus cosins que de feia anys estaven instal·lats a Suïssa concretament a Ginebra i ella li havia dit tot plegant-se el tovalló i ficant-lo en la rotilana de plata amb les seves inicials que Ginebra no valia res que el que valia alguna cosa era la part alemanya de la Suïssa, Berna més serjosa, més tancada, més treballadora lluny de la influència nefasta d'un país sense llei com és la França. Però de tornada ell havia sentit que el mirava amb més respecte i la filla que mai no deia ni bon dia li havia preguntat què tal el viatge i ell per espaterrar-la li havia dit que *Fitzcarraldo* li havia agradat molt, *Missing* no gens i *Yole* l'havia marejat amb aquell excés de realisme i de gent amb males entranyes. Kinski Klaus... S'estirà el jersei amb una mà perquè sentia que se li ha-

via arromangat a la part del darrera i era una cosa que no podia suportar. Per anar a passejar s'havia posat els xorts, el jersei de color de taronja i carrers avall anava empenyent la bicicleta. Li havia costat de vestir tan esportiu però el seu cosí li havia regalat els pantalons de color de terra i el jersei de color de taronja amb unes lletres negres al bell mig del pit que resava I like elephants. Tot plegat baratíssim, els pantalons made in France i el jersei made in Switzerland. S'aturà ell i bicicleta davant d'un jardí amb un baladre a banda i banda del reixat. Devia ser el darrer jardí d'aquell barri i en pronunciar mentalment la paraula jardí li envaï el cor una onada de melangia com quan en vendre la casa hi havia passat per davant al cap d'un parell de mesos i una excavadora arrencava les últimes parets. Feia calor però una calor agradable amb ratxades d'aire fresc de tant en tant, no com dies enrera que es podien ferrar ous al bat del sol. Gallines mortes, ocells morts, pollets estirats per terra amb el bec obert, obert, buscant l'últim alè d'aire. Tot d'una s'admirà de Barcelona. Deixà la bicicleta arrambada al costat i es ficà a dins de l'escala i agafà l'ascensor fins al darrer pis. Des d'una finestreta mirà avall, Barcelona adormida sota el sol de l'estiu amb els cotxes i més cotxes com formigues amunt avall sempre amunt i avall amb gent a dintre i tot pensant que tots anaven camí de la mort, amb cotxe nou o amb cotxe vell, amb cotxe de luxe o amb cotxe utilitari, es sentí poderós. Si Barcelona fos seva... si Barcelona fos meva... Es sobresaltà. Algú s'esgargamellava, ascensor! Ascensor! havia deixat la porta oberta per tenir-lo a punt quan s'hagués cansat de mirar la ciutat. Tancà la porta després d'una darrera mirada als terrats i a les ratlles dels carrers, començà a baixar l'escala. En un pis sonava una ràdio. En un altre un gos arrenca a lladrar. Agafà la bicicleta i passà per davant de la Sagrada Família pedalejant. L'aire li amorosia el pit. Tenia tota la tarda per endavant. Tornà enrera i s'assegué en un banc de cara a la Sagrada Família. Colossal. La seva disperaera alguna vegada quan parlava amb la seva

El conte de Rodoreda està situat en una Barcelona plenament contemporània: "Tot mirant les punxes de la Sagrada Família tornà a pensar que si Barcelona fos seva... Almenys si fos el batlle. Els gegants i els capgrossos... Els gegants des de petit sempre l'havien enamorat. Eren, i molts ho ignoraven, el testament d'una altra època, quan els homes bastien temples, homes gegantins, homes tan alts com les torres de la Sagrada Família, gegant, geganta, gegantessa que ultrapassa la grandària ordinària, la mesura general. Éssers fabulosos d'estatura i força enormes. Enormes. Eren enormes. Per endur-se'n cap al Vallès, d'una a una les torres de la Sagrada Família i plantar-les al mig d'un camp. Això és el que ell faria si podia, treure-la de la ciutat, de la calor, de la contaminació cada cotxe desfogant-se tot passant per davant de l'església. La voltaria d'un rierol, que cap cotxe no pogués acostar-s'hi, un rierol amb peixos vermells, granotes pel cant de la nit, i nenúfars per la glòria del dia. Glòria a Déu en les altures... Cel amunt els cants! Ho faria de seguida si fos el batlle nascut de raça de gegants. Nus, no amb oripells com els de cartó que passegen amb els peus petits. L'home que va ficat a dintre del gegant o de la geganta, hauria de dur una mena de sabates que lliguessin amb la grandària de la persona perquè el més trist és que dels gegants, els que van realitzar l'illa de Pasqua i Stonehenge, se'n riguin les criatures i els prenguin com a divertiment. Si ho hagués explicat a la seva mare... No s'havia casat per respecte a la seva mare vídua. I perquè les noies amb qui havia tractat només pensaven en coses frívoles, ballar, anar a la platja a lluir el bronze, pintar-se i arrissar-se els cabells. La Conxita sí, la Conxita valia. I quan va decidir de declarar-se, havia esperat que li apugessin el sou a l'editorial, corria que seria el director anys a venir, la Conxita va anun-

filla deia entusiasmada, colossal. Osterreich. Una tarda de diumenge, mare i filla havien sortit, obrí un calaix d'un moble molt ben envernissat i trobà una postal Osterreich. I a sota una fotografia d'un jove pentinat amb clenxa i els cabells molt engominats. El marit? Ho deixà tal com ho havia trobat la postal amb la catedral de Viena damunt del retrat amb una punta una mica enfora. Tancà el calaix a poc a poc.

Tot mirant les punxes de la Sagrada Família tornà a pensar que si Barcelona fos seva... Almenys si fos el batlle.

Els gegants i els capgrossos... Els gegants des de petit sempre l'havien enamorat. Eren, i molts ho ignoraven, el testament d'una altra època, quan els homes bastien temples, homes gegantins, homes tan alts com les torres de la Sagrada Família, gegant, geganta, gegantessa que ultrapassa la grandària ordinària, la mesura general. Éssers fabulosos d'estatura i força enormes. Enormes. Eren enormes. Per endur-se'n cap al Vallès, d'una a una les torres de la Sagrada Família i plantar-les al mig d'un camp. Això és el que ell faria si podia, treure-la de la ciutat, de la calor, de la contaminació cada cotxe desfogant-se tot passant per davant de l'església. La voltaria d'un rierol, que cap cotxe no pogués acostar-s'hi, un rierol amb peixos vermells, granotes pel cant de la nit, i nenúfars per la glòria del dia. Glòria a Déu en les altures... Cel amunt els cants! Ho faria de seguida si fos el batlle nascut de raça de gegants. Nus, no amb oripells com els de cartó que passegen amb els peus petits. L'home que va ficat a dintre del gegant o de la geganta, hauria de dur una mena de sabates que lliguessin amb la grandària de la persona perquè el més trist és que dels gegants, els que van realitzar l'illa de Pasqua i Stonehenge, se'n riguin les criatures i els prenguin com a divertiment. Si ho hagués explicat a la seva mare... No s'havia casat per respecte a la seva mare vídua. I perquè les noies amb qui havia tractat només pensaven en coses frívoles, ballar, anar a la platja a lluir el bronze, pintar-se i arrissar-se els cabells. La Conxita sí, la Conxita valia. I quan va decidir de declarar-se, havia esperat que li apugessin el sou a l'editorial, corria que seria el director anys a venir, la Conxita va anun-

el club de lectors dels Països Catalans

T'ofereix:

- Un servei personalitzat amb **20 ANYS D'EXPERIÈNCIA**
- Un catàleg trimestral, **GRATUÏT**, de llibres en català, que inclou un ampli ventall de títols i les **NOVETATS** més importants
- Tramesa de les teves comandes **'SENSE DESPESES**
- Una adhesió sense **CAP COMPROMÍS**, ni de temps ni de compres
- Llibres **d'OBSEQUI** i preus especials

GRUP DEL LLIBRE
C. de València, 530
08013 Barcelona
tel. (93) 245 82 40
fax (93) 447 07 34

APUNTA-T'HIARA, sense pagar quota d'ins-

cripció ni adquirir cap compromís, i t'enviarem un **LLIBRE DE FRANCS** que podràs escollir entre aquests quatre, en passar-nos la primera comanda

Un servei a la teva mida

I, a més a més, quan hagi acumulat compres per un valor de 10.000 ptes., **ET REGALAREM** el **Diccionari Català-Castellà / Castellà-Català** de l'editorial Moll, luxosament enquadernat i molt complet, ja que integra harmònicament els mots usats en tot l'àmbit dels Països Catalans.

Accepto la vostra oferta de promoció especial d'adherir-me al Grup del Llibre, sense cap obligació de compra, ni tampoc de pagament, si no faig cap comanda.

Nom _____

Adreça _____

Codi postal _____ Població _____

Referència T-16

Signatura: _____

Grup del Llibre

Envia aquesta butlleta retallada o copiada al carrer de València, 530, 08013 Barcelona o bé a través del fax (93) 447 07 34 o telefona al (93) 245 82 40

ciar que es casava i els invità a casament. Aquella nit no dormí, veia els ciris de l'església, les flors blanques... Donar l'ànima al diable. Es casaria, és clar, però més endavant. S'aixecà i emprengué camí avall. Es delia per anar avall, passar per carrers que trenquessin i d'altres que duguessin avall. Llegia molt. Entenia bastant en literatura i de seguida coneixia quan una novel·la era bona o dolenta, és a dir, si estava mal o ben escrita. Només fullejant el manuscrit. Li agradaven que reflectissin la vida, però la vida novel·lada, perquè això de novel·la realista... Si cadascú veu el món diferent, on és el realisme? Tenia ganes de manifestar-se. D'anar a una manifestació demanant l'impossible perquè per demanar el que és possible ja no val la pena de gastar-se les soles de les sabates. Una manifestació per demanar, com Kinski Klaus en *Fitzcarraldo*, una òpera a dalt d'un cim en ple Amazones. Sentir Verdi [...] impossible, però el vaixell de Kinski Klaus avança Amazones amunt amb un fonògraf que s'esgargamella amb Dolce Aida... *Missing* una americanada amb el protagonista, pare que busca fill, i *Yole* una demostració de mals instints de falta d'humanitat en la gent. Sí, la Sagrada Família no la traslladaria al Vallès, no. A dalt dels Pirineus, millor encara

Mercè Rodoreda. L'escriptora se sentia molt atreta pel cinema.

a dalt de tot de l'Everest, ben a la vora del cel totes les punxes, ben a la vora dels àngels i de Déu. Catalunya triomfa amb la seva catedral a dalt de l'Everest. Deixà la bicicleta contra d'un test amb un arbust i s'assegué a l'ombra. A la taula del costat hi havia dues dones amb dues criatures, enraonaven i enraonaven i una de les criatures, la més petita, estava arrapada als pantalons de la seva mare demanant alguna cosa que ell no entenia què era. I tot d'una entrà tot ell a dintre d'ell, s'havia fos la gent, el soroll dels cotxes i dels autobusos, s'havia fos tot, i els gegants, els de debò passejaven i seien i enraonaven i parlaven del trasllat de pedres amunt i avall, d'una contrada a l'altra. Dues pedres verticals, on passés el sol de la posta el dia de Nadal i la lluna la nit més llarga de l'any la porta de Sant Joan. I com si fossin escuradents damunt de les pedres verticals hi posaven les horitzontals i anaven fent el cercle, la forma del món. Tots formigues. Ni un no pot aixecar una pedra. Tots es planyen tots amb el cotxe enganxat a les cuixes, tots aviat sense peus com els rèptils que tenien potes i en no necessitar-les els han desaparegut. En comptes d'un món resplendent, amb gegants, un món esquifit amb gent sense cares. Arrossegant-se damunt del ventre per anar a buscar el seu cotxe al davant de la casa. La criatura havia callat i tornava a arrencar amb els seus brams desesperats i la mare li dona una mica de gelat a dintre de la cullereta i la criatura d'una manotada llença gelat i cullereta damunt de la seva taula. Dispensí. Es tan petit... I de sobte s'adona que una ombra se li ha plantat davant i aixeca el cap. Un cambrer jove amb cara d'avorriment, què voldrà? I demana. Adéu gegants, adéu meravelles del passat. Un cafè. Sol? Un cafè negre.

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

NOVETATS

<p style="text-align: center;">COL·LECCIÓ COMUNICACIÓ</p> <p style="text-align: center;">Coeditada amb la Universitat d'Alacant i la Universitat Jaume I</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Literatura i periodisme</i> L. Albert Chillón 194 pp. - 1.600 PTA • <i>Signes sobre pedres. Fonaments per a una teoria del grafiti</i> Joan Garí 132 pp. - 1.390 PTA • <i>L'ombra i els somnis</i> A. Giner Sorolla 120 pp. - 1.500 PTA • <i>Sobre la igualtat entre els dos sexes</i> F. Poulain de la Barre Intr. de Neus Campillo Trad. d'Anna Montero 132 pp. - 1.390 PTA 	<p style="text-align: center;">COL·LECCIÓ ESTÈTICA & CRÍTICA</p> <p style="text-align: center;">Coeditada amb la Fundació Universitària. Patronat Martínez Guerricabeitia</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Proceso a la Estética</i> A. Piebe Intr. i trad.: Vicente Jarque 196 pp. - 2.000 PTA • <i>Wittgenstein y la Estética</i> J. Bouveresse Intr. i trad.: J.J. Marzal i S. Rubio 110 pp. - 1.800 PTA • <i>Poesía y Ontología</i> G. Vattimo Intr. i trad.: A. Cabrera 206 pp. - 2.000 PTA • <i>Art, llenguatge i formalismes</i> M. Dufrenne Intr.: Romà de la Calle Trad.: J. V. Calatayud 88 pp. - 1.700 PTA
---	---

Més informació:
SERVEI DE PUBLICACIONS C/ Nau, 2. 46003 València - Tèlf. 96/386-41 15